

Bralne strategije po Montserrato Sarto

Romina Križman
Osnovna šola Ig

Povzetek: Bralno motivacijske strategije bibliotekarke, ustanoviteljice in urednice revij za otroke, poznavalke mladinske književnosti in prevajalke, Marie Montserrat Sarto Canet (1919–2009) pri nas do sedaj niso bile znane. Leta 2015 je izšlo njeno delo *Strategije motiviranja za branje: z izkušnjami slovenskih motivatorok in motivatorjev*, ki ga je prevedla in uredila dr. Barbara Pregelj, v njej pa bodo zajete tudi izkušnje slovenskih udeležencev večletnega izobraževanja in preizkušanja strategij na celotni izobraževalni vertikali od vrtca do gimnazije. Strategije sistematično in z uporabo igre spodbujajo uživanje v branju. Učitelj s pomočjo strategij postane motivator (mediator) branja, zanemarjena pa ni niti izobraževalna stran poučevanja književnosti. V prispevku so podrobno predstavljene tri strategije, ki so se v petem razredu osnovne šole izkazale za zelo učinkovite. Izkušnje slovenskih motivatorjev branja, ki so se udeležili izobraževanja o bralnih strategijah, kažejo, da je uporaba strategij uspešna tudi pri obravnavi neumetnostnih besedil, saj (igrivo) uri pozornost in zboljšuje bralno pismenost.

Ključne besede: bralne strategije, motivator branja, uživanje v branju, urjenje pozornosti. **Reading Strategies by Montserrat Sarto. Abstract:** Until now, the motivational reading strategies developed by the librarian, founder and editor of children's magazines, connoisseur of juvenile literature, and translator María Montserrat Sarto Canet (1919–2009) were unknown in Slovenia. The publication of her book *Strategije motiviranja za branje z izkušnjami slovenskih motivatorok in motivatorjev (Reading Motivation Strategies with Experiences of Slovenian Motivators)*, which was translated and edited by dr. Barbara Pregelj, is scheduled for autumn; it will include the experiences of Slovenian participants in training programmes and strategy testing conducted over several years along the entire education vertical from kindergarten to general secondary school. These strategies systematically, through play, promote pleasure in reading. By means of these strategies the teacher becomes the motivator (mediator) of reading and does not neglect the educational aspect of teaching literature. The paper gives an in-depth presentation of three strategies, which have proved to be highly effective in the fifth grade of primary school. The experiences of Slovenian reading motivators, who have attended a training programme on reading strategies, indicate that the use of these strategies is also successful when discussing non-literary texts, for it (playfully) hones concentration and improves reading literacy.

Key words: reading strategies, reading motivator, pleasure in reading, honing concentration.

Uvod

Z bralnimi strategijami po Montserrato Sarto sem se prvič srečala leta 2013. Sodelavka mi je ob kavi povedala, da ima tisto popoldne izobraževanje na to temo. Ker sem imela prosto popoldne in se mi je naslov zdel zanimiv, sem se odločila, da se ji bom pridružila. Kmalu sva prispeli na Škofijsko gimnazijo, kjer sem spoznala dr. Barbaro Pregelj, ki me je prijazno sprejela v skupino. Že po prvi uri sem vedela, da želim bralne strategije vključiti v pouk književnosti v svojem razredu. Predstavila

nam je šest strategij. Izobraževanje je potekalo tako, da smo vse strategije tudi sami preizkusili. Zdele so se mi kot svež veter na vroč poleten dan. Takoj naslednji teden sem eno od teh preizkusila v razredu. Nestrpno sem pričakovala odzive učencev, ki so se odzvali po pričakovanjih. V razredu se je razleglo navdušenje nad novim načinom analize besedila. Hitro mi je bilo jasno, da želim vedeti več. Odločila sem se, da se udeležim nadaljnjih seminarjev.

Nove strategije, nove ideje in nova zabava zame in za učence. Udeležila sem se naslednjega sre-

čanja, kjer mi je dr. Barbara Pregelj ponudila, da bi se v sklopu tega izobraževanja vključila še k pouku španščine, ki jih je vodila za preostale udeležence. Kaj bi si lahko želela lepšega? Imam zelo dobro znanje italijanščine, od nekdaj pa sem si želela naučiti tudi španščino. Kot pravi pregovor, sem zadela dve muhi na en mah. To pa še ni bilo vse!

Junija 2014 smo se v okviru Leonardo Da Vinci mobilnosti odpravili na zadnji del izobraževanja v Španijo. V San Sebastianu smo preživeli štiri-najst nepozabnih dni. Udeležili smo se predavanj v španščini na lokalni univerzi. Spoznali smo tri mladinske pisatelje, njihova dela in strategije analiz nekaterih besedil. Seveda pa smo imeli tudi sami konstruktivne delavnice. Strategij ni bilo konca. Preizkusili smo se v branju španskih mladinskih knjig, sestavljanju delavnic z bralnimi

strategijami in predstavitvi le-teh pred drugimi (španskimi) sodelujočimi učitelji. Spoznali smo kulturo in zgodovino baskovske pokrajine in se vrnili v Slovenijo polni novega znanja.

Bralne strategije so zelo dobra popestritev pouka. Danes mi predstavljajo zabaven način analize besedil, ki jih obravnavamo. Učenci urijo pozornost, saj vedo, da bo sledila zanimiva dejavnost v povezavi s prebranim. Najboljše pri tem je, da za vsak razred najdeš več različnih strategij, ki jih lahko uporabiš. Odzivi pa so vedno pozitivni.

Bralne strategije

V omenjeni knjigi je zbranih več kot sedemdeset bralnih strategij. V nadaljevanju bom predstavila tri različne strategije, ki so v mojem razredu požele velik uspeh.

<i>BRALNA STRATEGIJA</i>	NAPAČNO BRANJE
<i>OPIS SKUPINE:</i>	Bralna strategija je primerna za prvo in drugo triado osnovne šole. Udeleženi so vsi učenci v razredu.
<i>CILJI:</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Spodbujanje uživanja v branju, - poslušanje in razumevanje glasnega branja, - urjenje pozornosti.
<i>KAJ POTREBUJEMO ZA IZVEDBO:</i>	Knjigo preprostih zgodb ali odlomek iz berila.
<i>ČAS, POTREBEN ZA IZVEDBO:</i>	30 minut.
<i>PREDNOSTI IN SLABOSTI:</i>	Otroci z veseljem sodelujejo in prežijo na napake pri branju. Ta dejavnost je živahna, zato moramo paziti, da ne postanejo prehrupni.
<p><i>IZVEDBA:</i> Učitelj zgodbo interpretativno glasno prebere. Z učenci obnovi vsebino in se pogovori o glavnih literarnih osebah. Učitelj učence opozori, da bo zgodbo ponovno prebral in če se bo pri branju zmotil, naj ga popravijo z besedama »Motiš se!«. Učenci pozorno poslušajo. Zgodbo ponovno glasno prebere, pri tem pa spreminja posamezne besede (uporablja naj sinonime, antonime, zamenjujemo besede ipd.). Spremeni lahko tudi imena literarnih oseb in dogajanje. Ko učenci odkrijejo napako, morajo na to takoj glasno opozoriti. Napake lahko tudi sproti popravljajo.</p>	

<i>BRALNA STRATEGIJA</i>	ČIGAVO JE TO?
<i>OPIS SKUPINE:</i>	Bralna strategija je primerna za prvo in drugo triado osnovne šole. Udeleženi so vsi učenci v razredu.
<i>CILJI:</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Spodbujanje uživanja v branju, - urjenje pozornosti, poslušanja in spomina, - razumevanje literarnih junakov: telesnega in značajskega opisa ter okolja, v katerem živijo.
<i>KAJ POTREBUJEMO ZA IZVEDBO:</i>	Knjigo preprostih zgodb ali odlomek oz. pesem iz berila. Slikovno gradivo (slike, fotografije) predmetov, oblačil, življenjskega okolja, ki ga je mogoče povezati z literarnimi osebami iz besedila.
<i>ČAS, POTREBEN ZA IZVEDBO:</i>	40 minut.
<i>PREDNOSTI IN SLABOSTI:</i>	Strategija je primerna za medpredmetno povezavo s športom in glasbeno umetnostjo. Paziti moramo, da bodo imeli učenci dovolj prostora.
<i>IZVEDBA:</i>	
<p>Zgodbo ali pesem učitelj najprej interpretativno glasno prebere. Po prebranem besedilu z učenci kratko obnovi vsebino. Poudari naj najpomembnejše dele zgodbe in glavne junake.</p> <p>Na interaktivni tabli (lahko tudi na papirju formata A4) jim prikaže projekcijo različnih fotografij/ilustracij predmetov, ki so nekako povezani z literarnimi junaki. Fotografije/ilustracije ne smejo biti iste kot v zgodbi. Učenci jih prvič le opazujejo.</p> <p>Ko si ogledajo fotografije/ilustracije, učitelj vpraša vsakega učenca posebej, čigav je predmet na sliki. Učenec, ki pravilno poveže predmet z osebo, dobi točko.</p> <p>Število točk, ki jih dobi posamezni učenec, pove, kako natančno je poslušal zgodbo.</p> <p>To bralno strategijo sem v 4. razredu nadgradila tako, da smo se igrali igro Noč in dan. Pozorni moramo biti, da imajo učenci dovolj prostora. Obravnavali smo dve pesmi in delali primerjavo med ljudsko in umetno poezijo. V eni je bil glavni junak polž, v drugi pa veverica. Dogovorili smo se, da bodo počepnili, če bo fotografija povezana s polžem, in da bodo spet vstali, če bo fotografija povezana z veverico. Kdor se je zmotil, je bil izločen iz igre. Strategijo lahko izvedemo tudi z različnimi instrumenti ali gibi.</p>	

<i>BRALNA STRATEGIJA</i>	SO ALI NISO V ZGODBI?
<i>OPIS SKUPINE:</i>	Bralna strategija je primerna za drugo triado osnovne šole. Udeleženi so vsi učenci v razredu.
<i>CILJI:</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Spodbujanje uživanja v branju, - razumevanje prebranega, - vživljanje v literarne osebe, - urjenje pozornosti, - prepoznavanje različnih literarnih oseb.
<i>KAJ POTREBUJEMO ZA IZVEDBO:</i>	Knjigo za domače branje ali daljše zgodbe. Učni list s seznamom literarnih oseb.
<i>ČAS, POTREBEN ZA IZVEDBO:</i>	45 minut.

BRALNA STRATEGIJA	SO ALI NISO V ZGODBI?
PREDNOSTI IN SLABOSTI:	Paziti moramo, da od branja knjige ni preteklo preveč časa. S to strategijo lahko podrobno obnovimo zgodbo in natančno opišemo glavne literarne osebe.
IZVEDBA: Učitelj učencem razdeli učne liste, ki jih pripravi vnaprej. Na učnem listu so v stolpcih napisane literarne osebe, ki nastopajo v prebranem delu. Vmes pripiše še ostale, ki ne sodijo v besedilo in si jih je izmislili. Učencem da učencem nekaj časa, da seznam v miru preberejo. Nato učenci označijo literarne osebe, ki se res pojavijo v besedilu, lahko tudi kakšno dopišejo. Ko večina že dokonča nalogo, se lahko posvetujejo še s sosedom. Učitelj jim dovoli nekaj minut za diskusijo. Celotna dejavnost naj ne traja dlje kot 15 minut. Učitelj frontalno preveri, katere literarne osebe so označili. Z učenci določi glavne in stranske osebe. Nato še enkrat prebere vsako literarno osebo posebej in jih prosi, da mu tokrat povedo, kje v besedilu se določena oseba pojavi in v kakšni povezavi je z glavnimi junaki. Seveda se pri glavnih literarnih osebah ustavi dlje, saj jih učenci tudi podrobneje opišejo. Učence s tem usmeri, da se osredotočijo na podrobnosti besedila in da znajo ovrednotiti tudi stranske literarne osebe, čeprav so v besedilu nepomembne. S to strategijo lahko na enostaven način obnovimo knjigo za domače branje. Hitro se pokaže, če učenec knjige ni prebral. Zanimivo je opazovati, kako vsak na drugačen način dojame določene situacije.	

Sklep

Strategije motiviranja za branje so namenjene delu z umetnostnimi besedili, vendar jih lahko dopolnite, nadgradite in uporabite tudi za neumetnostna besedila pri drugih predmetih. So zelo dober način za preverjanje pozornosti in razumevanja podane snovi. Učence spodbudijo k pozornemu branju in poslušanju prebranega, saj vedo, da sledi kasneje zanimiva dejavnost. ■

Viri

1. Montserrat Sarto (2015). Strategije motiviranja za branje: z izkušnjami slovenskih motivatoric in motivatorjev. Medvode: Malinc.
2. Barbara Pregelj (2015). *LEO, LEO in Španska vas. Priročnik motiviranja za branje v šolskem letu 2015/2016*. Medvode: Malinc.
3. Barbara Pregelj, Urška Geršak (2015). Izobraževanje mentoric in mentorjev branja na baskovski univerzi v Donostii/San Sebastiánu. *Jezik in slovstvo*, 60 (2), str. 149–152.

